

Quintessens & Hans Noyens

Quintessens, opgericht in 1992, bestaat uit een vaste kern van inmiddels zes vocale solisten. Zij kennen elkaar van het koor van de Nederlandse Bachvereniging, dat o.a. de jaarlijkse uitvoering Van de Mattheüs Passion in Naarden verzorgt. Het repertoire bestaat vooral uit zesstemmige muziek uit de tijd rond 1600.

Jaarlijks worden onder leiding van een gastdirigent avondvullende concerten gegeven met een grotere bezetting.

Zo stonden eerder Vespers voor Allerheiligen en Kerstmis van Monteverdi en voor Sint Maarten van Rigatti op het programma, de Musicalische Exequien van Schütz, de kerstnacht mis resp. het kerstverhaal op muziek van verschillende componisten, gevolgd door kerstmusiek van Charpentier en paasmetten van Praetorius.

Voor het programma van dit jaar is Quintessens uitgebreid tot een ensemble van negen vocale stemmen, drie blokfluiten, dulciaan / fagot, twee violen, altviool, cello, klavecimbel en orgel.

Quintessens bestaat uit:

Gastdirigent: Hans Noyens.

Sopraan: Jeannette van Dalen, Marianne Stellingwerf, Lida Wels

Alt: Siebe Haagsma, Saskia Kruysse

Tenor: Rens Bijma, Gert M. Knepper

Bas: Jan Willem Dijkens, Anton Visser,

Blokfluit: Marjoke van Die, Margrietha Isings, Gerdien Tanja

Dulciaan, fagot: Katrien Haije

Viool: Thijs Gerretsen, Erik Hense

Altviool: Christian Jünemann

Cello: Judith van der Werf

Orgel: Koos van 't Hul

Klavecimbel: Martine Visser /

Claude Meneux-Poizat (Abcoude)

Hans Noyens studeerde koordirectie bij Cees Rotteveel aan het Brabants Conservatorium en piano aan het Conservatorium in Maastricht. Tevens volgde hij de studie Muziekwetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Na het behalen van het diploma Uitvoerend Musicus Koordirectie zette hij zijn studie voort bij Eric Ericson in Stockholm. Daarnaast volgde hij cursussen bij Frieder Bernius, Daniel Reuss en Jos van Veldhoven. Als zanger was hij actief bij ensembles als Currende (Brussel), Cappella Amsterdam en de Nederlandse Bachvereniging. Hij werkte bij de NPS als programmasamensteller voor Radio 4, en doceerde koordirectie aan de Meerjarige Dirigenten Opleiding in Utrecht (MDO). Momenteel werkt hij als adviseur muziek bij Kunstfactor, het landelijk sectorinstituut voor de amateurkunst. Hij is thans dirigent van Arte Vocale in Hengelo.

Magnificat

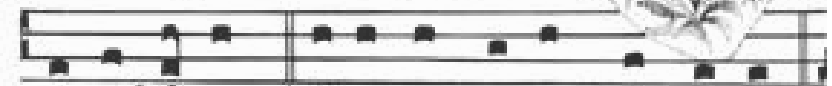
Quintessens

o.l.v. Hans Noyens

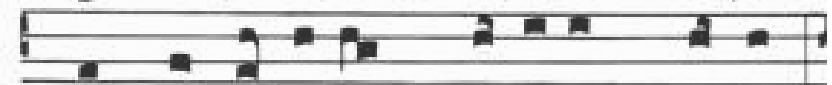
Soest, Zaterdag 20 november, Oude Kerk, 20.00 uur

Doesburg, Zondag 21 november, Martinikerk, 15.30 uur

Abcoude, Zondag 19 december, Dorpskerk, 15.00 uur

magnificat anima mea Dominum:

2 Et exsultavit spiritus meus *

in Deo, salutari meo. 3 Qui-

7oelichting

“Grote dingen heeft de Machtige voor mij gedaan!”

Zo zingt Maria, wanneer ze, in verwachting van Jezus, op bezoek gaat bij haar familielid Elisabeth, zelf ook zwanger. Beide vrouwen raken in hoger sferen bij hun ontmoeting, zich bewust van het bijzondere dat hun wacht. Maria loopt in haar lofzang vooruit op de kern van Jezus' optreden en leer, wanneer ze zingt dat God niet de hoogmoedige, maar de geringe verheft, en dat Hij niet de rijken, maar de hongerigen met gaven overlaadt. God is barmhartig, zo kun je haar zang samenvatten.

De lofzang van Maria is vooral bekend geworden als het '*Magnificat*', naar het eerste woord van de Latijnse vertaling van deze lofzang.

Al vanaf de eerste eeuwen van onze jaartelling werden de drie lofzangen uit Lucas 1 en 2 dagelijks gereciteerd in het getijdengebed: de lofzang van Zacharia, het *Benedictus*, tijdens de Lauden (het ochtendgebed), de lofzang van Maria, het *Magnificat* dus, tijdens de Vespers (het avondgebed), en de lofzang van Simeon, het *Nunc dimittis*, tijdens de Completen (het gebed voor het slapen gaan).

Voor de Vespers werden in de loop der eeuwen heel populair. Het is daarom logisch dat componisten graag de tekst van het *Magnificat* op muziek zetten. In het begin eenvoudig, later steeds rijker en monumentaler. Het bekende *Magnificat* van J.S. Bach is in deze ontwikkeling een hoogtepunt, maar ook componisten uit later eeuwen grepen graag naar deze tekst terug.

In ons programma laten we zes verschillende versies van het *Magnificat* horen, afgewisseld met een tweetal instrumentale stukken.

In de kloosters en stadskerken werd het *Magnificat* normaliter **gregoriaans** gereciteerd, voorafgegaan door en besloten met een zogenaamde *antifoon*, die wisselde met het kerkelijk jaar. Het *Magnificat* werd *daarbij* gereciteerd in dezelfde toonsoort (*tonus*) waarin deze antifoon was geschreven.

De antifoon '*Hodie Christus natus est*' en het bijbehorende *Magnificat* zijn afkomstig uit de Vespers van de eerste kerstdag.

Het oudste meerstemmige *Magnificat* in ons programma is van de Zuid-Nederlandse componist **Johannes Martini**. Hij werd geboren in Brabant, en werkte in de 15e eeuw in dienst van graaf Ercole I van Ferrara in Italië, dus nog in de middeleeuwen. Zijn *Magnificat* in de 3^e toon is 'alternatim' gecomponeerd: afwisselend een vers meerstemmig en een vers gregoriaans.

Oneven coupletten bij Praetorius (kerstinterpolaties)

3. Lobt Gott ihr Christen alle zugleich / in seinem höchsten Thron /
Der heut aufschlüßt sein Himmelreich / und schenkt euch seinen Sohn .

Heut schleußt er wieder auf die Tür / zum schönen Paradeis /
Der Cherub steht nit mehr dafür / Gott sei Log Ehr und Preis.

5. Der Spiegel der Dreifaltigkeit / 'rleuchtet der Welt Finsterheit /
Eia liebe Christenheit / mit Lobgsang sei du bereit /
Mit Fröhlichkeit / mit Innigkeit / dem Kindlein in der Ewigkeit /
Christo incarnato, Deo humanato.

7. Geborn ist Gottes Söhnelein / zu Bethlehem ein Kindelein /
Und liegt in einem Krippelein / gewunden arm in Windelein.

Schlaf sanft in meines Herzens Schrein / dein zugerichttes Wiegelein /
Verlass mich nicht in Not und Pein / Emanuel mein Bruderlein.

Nun lasst uns singen und sein froh / mit den Spielern in Organo /
Und mit den Sängern in Choro / benedicamus Domino.

9. Freut euch ihr lieben Christen / freut euch von Herzen sehr /
Euch ist geboren Christus / recht gute neue Mär /
Es singen uns die Engel / aus Gottes hohem Thron /
Gar lieblich tun sie singen / fürwahr ein Süßen Ton.

11. Groß und Herr ist Gottes Nam Emanuel,
der Marien verkündigt ist durch Gabriel,
'r ist erschienn am heutigen Tag in Israel /
Von Marie der Jungfrau rein in Bethlehem /
Eia, eia, Gottes Sohn vom Himmelreich /
Der ist uns worden Menschen gleich auf Erden,
Geboren ein Kindlein von Marie der Jungfrau rein.

13. Dem neugebornem Kindelein / singen alle Engelein /
Preisen es mit heller Stimm / Lob und Ehr allein sei ihm /
Christ der Herr euch ist geboren / von Maria auserkorn /
Ihr Jungfrauschaft nit hat verlorn.

Dem neugebornen Kindelein / sei Lob und Preis und Ehr allein /
des neugebornen Königsreich / mehrt und stärkt sich gewaltiglich /
Christ der Herr euch ist geboren / von Maria auserkorn /
Bringt wieder was da war verlorn.

Hodie Christus natus est (antifoon voor de tweede vespers van kerst)

Hodie Christus natus est: hodie Salvator apparuit.	Vandaag is Christus geboren: vandaag is de Redder verschenen.
Hodie in terra canunt Angeli, laetantur Archangeli: hodie exultant iusti, dicentes: Gloria in excelsis Deo, alleluia.	Vandaag zingen op aarde de Engelen, verheugen zich de Aartsengelen: Vandaag jubelen de rechtvaardigen en zeggen: Ere zij God in den hoge, halleluja.

Magnificat (Engels, Humfrey)

1. My soul doth magnify the Lord,
2. And my spirit hath rejoiced in God my Saviour.
3. For he hath regarded the lowliness of his handmaiden:
for, behold, from henceforth all generations shall call me blessed.
4. For he that is mighty hath magnified me: and holy is his name.
5. And his mercy is on them that fear him thoroughout all generations.
  6. He hath shewed strength with his arm;
he hath scattered the proud in the imagination of their hearts.
  7. He hath put down the mighty from their seat,
and hath exalted the humble and meek.
  8. He hath filled the hungry with good things;
and the rich he hath sent empty away.
  9. He, remembring his mercy, hath holpen his servant Israel,
10. As he promised to our forefathers, Abraham, and his seed for ever.
  11. Glory be to the Father, and to the Son:
and to the Holy Ghost;
  12. As it was in the beginning, is now, and ever shall be:
world without end. Amen

De meerstemmige verzen zijn polyfoon: zelden zingen de vier verschillende partijen de tekst op hetzelfde moment.

Michael Praetorius is een overgangsfiguur op de drempel van renaissance naar barok. Als kapelmeester bij de Graaf van Brunswick componeerde hij zowel Latijnse als Duitstalige kerkmuziek voor de Lutherse eredienst. Zijn bundel 'Megalyndia Sionia' uit 1611 bevat allerlei toonzettingen van het Magnificat. Ook het Magnificat in ons programma is alternatim geschreven: de Latijnse even coupletten zijn vijfstemmig polyfoon in renaissancestijl, maar de oneven verzen zijn vervangen door homofone vierstemmige kerstliederen, deels Duits, deels Latijn.

De Duitse componist **Johann Stadlmayr** leefde in de zeventiende eeuw, en was 'Hofkapellmeister' aan het Hof in Innsbruck. Hij schreef veel muziek, deels in de oude polyfone renaissancestijl, deels in de nieuwe concertante barokstijl. Zijn *Magnificat* in de 1^e toon (1641) is geschreven voor twee vierstemmige koren, twee afzonderlijke vioolpartijen en basso continuo. Het eerste koor heeft een belangrijker rol dan het tweede.

De Venetiaanse barokcomponist en zanger **Giovanni Rovetta** publiceerde in 1639 een bundel mis- en vespermuziek in de moderne concertante stijl. Het *Magnificat* hieruit is achtstemmig, met een begeleiding van twee violen en continuo. Rovetta heeft duidelijk veel geleerd van Claudio Monteverdi.

Pelham Humfrey liet voor de Londense Chapel Royal veel kerkmuziek na in de Engelse barokstijl, die we vooral kennen van zijn tijdgenoot Henry Purcell. Het Engelstalige *Magnificat* in e klein voor de Anglicaanse *Evensong* is geschreven voor vierstemmig koor en continuo.

Marc-Antoine Charpentier schreef zijn meeste kerkmuziek rond 1690 voor de Jezuïetenkerk Saint Louis in Parijs. Zijn late Franse barokstijl vinden we ook terug in de ongeveer 10 Magnificats die hij ons naliet. Het *Magnificat* H.78 is geschreven voor solisten, vierstemmig koor en een orkest van fluiten en strijkers.

Als afwisseling klinken twee **instrumentale stukken**, beide geschreven voor twee vierstemmige instrumentale groepen, hier vertolkt door blokfluiten en strijkers.

Een instrumentale Canzone (1625) is geschreven door de Venetiaanse componist **Giovanni Picchi**, terwijl **Marc-Antoine Charpentier** ons een *Offerte* naliet, afkomstig uit een instrumentale mis.

Programma

(teksten zie pag. 5)

1. Magnificat Primi Toni,
Johann Stadlmayr (1575-1648)
2. Hodie Christus natus est – Magnificat 1. toni,
gregoriaans
(tekst pag. 6)
3. Magnificat super Ecce maria et Sydus ex claro,
Michael Praetorius (1571-1621)
(niet in Doesburg; tekst oneven verzen pag. 7)
4. Canzona XVIII, a Doi Chori, (instrumentaal)
Giovanni Picchi (1571-1643)
5. Magnificat H.78,
Marc-Antoine Charpentier (1643-1704)

Pauze (niet in Doesburg)
6. Magnificat in e,
Pelham Humfrey (1647-1674)
(tekst pag. 6)
7. Offerte à deux choers (uit Messe pour plusieurs instruments au lieu des orgues), (instrumentaal)
Marc-Antoine Charpentier (1643-1704)
8. Magnificat 3. Toni,
Johannes Martini (1440-1498)
9. Magnificat a 8 Voci e 2 Violini,
Giovanni Rovetta (1595-1668)

Teksten

Magnificat (Latijn)

(Stadlmayr, gregoriaans, Praetorius, Charpentier, Martini, Rovetta)

(vertaling: naar NBV)

1. Magnificat anima mea Dominum:	Mijn ziel prijst en looft de Heer
2. et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo.	en mijn hart juicht om God, mijn redder:
3. Quia respexit humilitatem ancillae suae: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.	Want hij heeft oog gehad voor mij, zijn minste dienaar. Zie, alle geslachten zullen mij voortaan gelukkig prijzen.
4. Quia fecit mihi magna qui potens est: et sanctum nomen ejus.	Grote dingen heeft de machtige voor mij gedaan, heilig is zijn naam.
5. Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.	En barmhartig is hij, van geslacht tot geslacht voor al wie hem vereert.
6. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.	Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm, en drijft uiteen wie zich verheven wanen.
7. Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.	Heersers stoot hij van hun troon, en wie gering is geeft hij aanzien.
8. Esurientes implevit bonis: et divites dimisit inanes.	Wie hongerig is overlaadt hij met gaven, maar rijken stuurt hij weg met lege handen.
9. Suscepit Israel, puerum suum, recordatus misericordiae suae.	Hij trekt zich het lot aan van Israël, zijn dienaar, hij herinnert zich zijn barmhartigheid,
10. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, et semini ejus in saecula.	- zoals hij aan onze voorvaders heeft beloofd - jegens Abraham en zijn nageslacht tot in eeuwigheid.
11. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto,	Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,
12. Sicut erat in principio, et nunc, Et in saeculo saeculorum, Amen.	zoals het was in het begin, nu en in de eeuwen der eeuwen. Amen.